

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Verbum diuinum vere est genitum, & Filium, sed Spiritum S. non item,
fides Catholica docet. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

tionis desumpta est ex Ricardo de S. Victore 6. de Trinit. c. 16. & 17. de qua inferius dicturi etiam sumus. Obijcit tamen sibi Maior hac ratione: Mulus non potest producere alium, sicut ipse productus est ab equo, ergo non est filius equi. Respōdetur, satis est, ut sit filius, si ex proprietate suæ naturæ ei conveniat generare, ut reuera convenit: licet ex aliquo accidenti non conveniat, ut inter homines interdum accidit: mulos autem fecundos aliquando fuisse ad generandum, experimento constat: imo in Asia frequenter generare, affirmat Theophrastus.

CAPUT II.

Verbum divinum vere esse genitum, & filium, sed Spiritum sanctum non item, fides Catholica docet.

N Vlli Catholico dubium est, verbū divinum secundam Trinitatis personā vere esse genitum, & filium, eiusque processionem esse generationē: colligitur enim ex aliquibus scripturæ testimonijs. Esa. 53. dicitur, *Generationem eius quis enarrabit?* quem locum fufius tractavimus disp. 18. c. 7. Aliqui etiam probant ex illo Plal. 2. *Ego hodie genui te:* verum locum illū non intelligi de æterna filij generatione, sed de Christi resurrectione, ostendimus supra eadē disp. c. 3. probatur tamen ex illo Plal. 109. *Ex vtero ante Luciferum genui te,* vbi sermonem esse de Messia dubium non est: cum & Paulus ad Hebr. 5. de Christo intelligat illud eiusdem Plal. *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* & Mat. 22. adduxerit Christus illud eiusdem Plal. *Dixit Dominus Domino meo:* ad probandum ita Messiam esse filium David, ut etiam scilicet Deus, & Dominus. Illis ergo verbis: non solum exprimitur generatio filij, sed quam proprie fit ostenditur, cum dicitur, *Ex vtero*, quod Theologi in definitione generationis dicunt à principio coniuncto. Præterea Ioan. 1. dicitur, *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vngenti à patre:* deque enim particula *quasi*, est diminuens, nec solius similitudinis nota, sed Phrasi Hebraica veritatem ipsam significat, & ita eodem c. iterum dicitur *vngentus*, absque ea particula, *Vngentus qui est in sinu Patris.* &c. Vbi etiam proprietas illa generationis, esse scilicet à principio coniuncto, denotatur, cum dicitur filius esse in sinu patris. Mitto alia loca veteris testamenti, in quibus dicitur genita sapientia, & quæ hæcenus allegata sunt, nobis sufficiant.

Sed quāvis filius Dei vere dicatur genitus, non tamen aliqui, non posse genituram appellari quia Basil. lib. 2. contra Eunomium. aliquantulum à principio reprehendit ipsum, quod filium genituram appellaret. Ego sane non dubito filium non posse geniturā dici, eo quod genitura non significat re genitam, sed actum ipsum parturiendi, & originem, filius autem non est origo, sed origines à patre nascitur, verum tamē testimonio illo Basilij nihil probatur. Ille enim Græco sermone scribēs, non de nomine Latino. *Genitura*, sed de nomine Græco *γέννησις*, contra Eunom. disputavit, & probavit, verbum Dei appellandum esse, aut Græco nomine *υἱός*. hoc est, filius, aut *τέκνον* hoc est, nativus, non autem nomine illo Græco *γέννημα*, quod latine redditur, *factus, germen, fructus, progenies.* Impugnatur autem Basilij Eunomium primo, quia ipsa Scriptura tali voce utitur. Secundo quia nulla mater, aut pater filium suum tali nomine con-

fuevit vocare: sed vno ex alijs duobus. Tercio quia nomen genericum est, & tam de facta nondum formato, & abortu eiecto, & de quolibet gemine, etiam non sentiente, quam de filio naturaliter nato dicitur, quo sensu vinum dicitur genimen vitis, Marc. 14. vbi est idem nomen Græcum. De animalibus vero ratio dicitur, nisi de ijs, quæ improbata sunt, & in imaginē pravitatis assumuntur, sicut Matr. 3. & Luc. 3. Inde vocantur à Ioan. Baptista gemina vipera: vbi prædictum nomen Græcum ponitur, quare interpret Basilij non recte vertit *genituram*.

Nihilominus tamen Nazia, vir magnæ autoritatis oratione 2. de filio. quæ est 4. de Theologia, & nunc in ordine 36. non longe à fine nomine Græco *γέννημα*, filium æterni Patris appellat, vbi latine ait, *Domus quæ Israël omnia cognoscit, hunc Dominum eundem ac Christum à Deo factum esse. Hic enim factus est opera quidem eius, qui genitus est, & hunc voluntate genitoris, Pro illis verbis, eius, qui genitus est Græce est, *γεννημα*. Vtitur etiam oratione 35. post numerum 10. hoc eodem nomine, vbi dicitur, *horum autem alter soboles, sed ut ait Athanas. orat. 3. contra Arianos post quatuor folia, Ariani multoties confundebant hæc duo, *γέννημα*, & *γενέσις*, hoc est genitū & factū.**

De finita est autem eadem veritas ab Ecclesiæ Concilijs omnibus, in quibus decernitur æqualitas substantialis filij cum Patre, & ita in symbolo Niceno filius dicitur, *genitus*, non factus: & in symbolo Athanasij similiter.

Ipsū ex prædictis definitionibus generationis aperte colligitur, ut percurrentes angulus eius partes demonstrabimus. Filius enim vere procedit à Patre, vivens & cognoscens à vivente & cognoscente, ut constat, & à principio coniuncto, quia accipit eandem numero naturam à Patre; quo mirum in modum excedit alias generationes animalium, quæ sunt parte aliqua substantia, seminis videlicet decisa, & diuisa generatæ, nati. Pater æternus ita producit Filium, & sibi coniungit, ut ei suam esse naturam, & naturā indiuiduam communicet. Et in hunc sensum explicat illud Plal. 109. *Ex vtero ante Luciferum genui te.* Aug. ibidem, c. 1. *Vngentus, qui est in sinu Patris.* Convenit etiam pars illa, in similitudinem naturæ, aut quia eiusdem naturæ est cum Patre, aut quia est illius imago, hæc enim pars restat adhuc nobis explicanda, cum de illa præsertim sit futura nobis hæc disputatio, id tamen omnibus certum est, hanc partem, quocunque modo illa explicetur, recte convenire filio. Observandum autem est, nomen filij, & generationis ita ad Deum transferri, ut non metaphorice, sicut ita & membra corporæ, sed proprie tribuatur ablati solam imperfectiōibus, quæ non videntur ad rationem formale generationis, & filij essentialiter pertinere, ut quod filius pendat à Patre, ut à superiori causa, & pater solum substantiæ illius accipiat, & alia huiusmodi. Quod vero aliqui Ecclesiæ Patres nomen generationis, sicut alia multa dicitur Deo proprie convenire, sed similitudine quadam satis sapienter à nobis explicatum est supra disp. 11. cap. 4.

De Spiritu sancto eodem modo certum est, non esse genitum, quare eius processio, non dicitur generatio, sed nomine communi procedit.

Solutur.
8.

Theophr.

Esa. 53.
Plal. 2.1. Testim.
Plal. 109
Hebr. 5.
Matth. 22.

9.

Ioan. 1.

Tui filius
genitura di
ci nō potest,
id tamen ex
Basil. non
colligitur.

10.

proprio vero spiratio nuncupatur. Sic expresse definitur in Symbolo Athanasij ab Ecclesia recepto, Spiritus sanctus a Patre & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Et in Symbolo Apostolorum, cum dicitur, Et in Iesum Christum Filium eius (scilicet Patris) unicum. Et in Niceno, cum Filius Dei vocatur unigenitus, quo pacto appellatur in Scriptura Ioan. 1. gloriam quasi unigeniti; & iterum, unigenitus, qui est in sinu Patris. Et Ioan. 4. ut Filium suum unigenitum daret, nam si Spiritus sancti procellio esset generatio, & ipse genitus, procul dubio Filius Dei non esset unigenitus.

Obijcies nomen Salomonem, qui Prouerb. 4. dicit se unigenitum matri suae, cum tamen habuerit alios fratres quos fuisse ex eodem etiam Patre Dauide optime conuincit Iansenius in locum cit. Prouerb. 4. nam & 1. Paralip. 3. dicitur, Porro in Hierusalem nati sunt ei (scilicet Dauidi) quatuor de Bersabee, qui quatuor dicuntur filij Dauidi. 2. Reg. 5. & ita fallitur Lyranus cum e illo Prouerb. 4. dicit, hos tres fuisse fratres Salomonis ex Patre Vria. Respondet Salomonem non dici unigenitum absolute matris suae, sed coram matre suae, quia ab ea diligebatur, ut unigenitus, quod attendentes 70. transferunt, dilectus in facie matris, cum ergo in hoc sensu non possit dici Filius Dei aeternus unigenitus, quia vnicuique diligatur a Patre, cum æque & Spiritus sanctus ametur, sequitur ea ratione unigenitum in Scriptura appellari, quia vere unicus est Patri suo generatione productus, ergo Spiritus sanctus non est genitus. Definitur eadem veritas in Conc. Tolet. 1. quod a Leone 1. confirmatum est, in confell fidei, & in Conc. Tolet. 11.

Sed cum ita omnibus Catholicis confessa res sit, magnanter eos veritatem controuersia in reddenda ratione huius doctrinae. Ratio vero dubij est, quia cum Spiritus sanctus procedat viuens a viuente principio coniuncto & denique in similitudinem naturae cum Patre, & Filio, quia habet eandem naturam cum eis: fieri videtur, ut eis processio sit generatio, sicut est filij productio. Referemus itaque diuersa placita Patrum, & Scholasticorum, & tandem, quid videatur nobis probabilis, subiiciemus.

CAPVT. III.

Cur Spiritus sancti processio non sit generatio, variant Patres,

Arianus Macedoniani, & Eunomiani, quo contra aequalitatem, & diuinitatem Spiritus sancti docuerunt, ut scribit Athanasius in Epistola de Spiritu sancto ad Serapionem a medio, hoc uterantur argumento aduersus Catholicos, aut Spiritus sanctus procedit a solo Patre, & sic erit Filius Patris, & Frater Filij. Aut procedit a solo filio, & sic erit Filius filij & nepos Patris, aut ab utroque & uterque erit parens illius, cumque non possit uterque esse Pater, alter erit mater, alter Pater. Hanc vero rationem inde deducebant, quia cum Spiritus sanctus procedat in eadem natura, non minus debet esse genitus, quam filius: si autem genitus est, sequitur aliquod absurdum ex his, quae diximus, aut insignita est aliqua ratio diuersitatis inter utramque processionem. Abailardus, ut est apud Bernardum Epistol. 190. dicebat, Spiritus S. non esse de substantia Patris, ne esset illius filius, & substantialem nihilominus patri esse dicebat, quod duo secum non coherere, ut notauit Bernardus. 11. di. 1. Vasquez in 1. partem Tom. 11.

cat patre, & Filium de substantia Spiritus procedere, quod nullus hactenus dixit. Quare inquit Bernardus necesse est, aut dicat de Patris, & Filij substantia esse Spiritum S. aut cum Arrio fateatur a Patre, & Filio procedere, sed non esse consubstantiali illis. Nam si ab eis producit & est eiusdem substantia, profecto de substantia eorum erit.

Nihilominus nonnulli graues Ecclesiae Patres non sunt ausi rationem aliquam huius mysterii reddere, quare Spiritus sanctus non procedat unigenitus, sicut procedit verbum Nazian. 10. ait, de se posse esse. Theologia quae est in principio, ita inquit, Quare Nazian. itaque, quae haec est processio, quin tu rationem unigeniti Patris mihi explices, & ego vicissim tibi & filij generationem, velut naturae eius interpres expediam, Spiritus Processionem aperiam, ut ambo insiniamus Dei secreta rimantes. Damascenus etiam suam fatetur in hac reignorantiam cum primo de fide cap. 10. ait. Et quidem generationem, & processionem inter se differre competentem habemus, ceterum quid huius differentiae modus sit, prorsus nos fugit. Idem dicit Augustinus libr. contra Maxi. capite 14. ex Scholasticis vero Mag. in 1. dist. 13. Gregor. ibidem q. 1. Gabr. quaestione v. nica, Maior in primum q. 16. art. 2. vi difficultatis oppressi affirmit, nullam sufficientem rationem huius differentiae assignari posse: praesentaneumque putant esse remedium, haereticis non tam ratione, quam perpetua Ecclesiae traditione & Scripturae testimonijs respondere: quod sane Catholicis satis esset.

Verum enim vero, cum parati esse debeamus ad reddendam rationem eius, quae est fidei, si id aliquo modo fieri potest, ut haereticorum ora obstruantur, aliqui etiam antiqui Patres conati sunt aliquas rationes huius diuersitatis afferre. Athanasius ergo loco allegato, postquam praemisit mysterium hoc non esse curiole scrutandum, siquidem Cherubin oppressi maiestate eius, alii suis facies suas velabant: & postquam ex Scriptura collegit, Filium Dei esse unigenitum, & unicum, subiungit. Sed tamen, nec taciturnitas nostra causam illius (scilicet haereticis) impudentiae praebeat, audiant & nobis vicissim: hanc ergo statim ipse reddit rationem respondens Macedonianorum obiectioni, quam superius adduximus. Inter homines, qui filius dicitur, alterius pater est: & qui pater, alterius filius est, & quisque filius habet in se partem patris ut & ipse generare, & alterius pater esse possit. At in Deo non ita contingit, Deus enim non habet diuisam naturam, & Pater non est diuisus, neque generat filium diuisum, ut ille rursus alium filium possit generare, quare, quia in diuinis filius non est pars Patris, ipse non gignit sicut genitus est, sed integer est integri Patris splendor, & imago. Hinc colligit in diuinis Patrem ita esse proprie Patrem, & Filium proprie filium, ut pater semper sit pater, hoc est nunquam sit filius, & filius semper sit filius, & nunquam pater.

Hac tamen ratio efficax non est, nam si filius aeternus accipiens a patre, non partem naturae, & substantiae, sed integram, & totam, rursus illam integre communicat Spiritui sancto, quod producit sibi simile, nihil deesse videtur, quo minus eum generare dicatur. Si enim filius in humanis accipiens partem naturae, quia partem etiam alteri communicat & facit sibi similem in specie, dicitur ipsum generare, cur Filius Dei communicans totam suam naturam Spiritui sancto, non dicatur etiam ipsum gignere,